

DE SERMONE DOMINI IN MONTE,

Gnaturam malam inimicam deo esse, quandoquidem & ipsi reconciliatur q̄ inimici fuerūt. Quisq̄ ergo in hac via, id est, in hac vita, non fuerit reconciliatus deo per mortem filii eius, tradetur iudicij ab illo: quia pater non iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit filio: atq; ita cetera qua in hoc capitulo scripta sunt consequuntur, de quibus iam tractauimus. Vnum solum est quod hunc intellectui difficultatem facit, quomodo possit recte dici, in via nos esse cum eum deo, si hoc loco ipse accipiens est aduersarius impiorum, cui iubemur cito reconciliari. Nisi forte quia ipse ubique est, nos autem cum in hac via sumus, cum illo utique sumus. Si enim acedero in colum, inquit, tu illic es: si descendero in infernum, ades. Si recipiam pennas meas in directum, & habitabo in nonnullimo maris. Etenim illuc manus tua deducet me, & cotinebit me dextera tua. Aut si non placet impios dici esse cum deo, quanquam nūquam non presto sit deus, quemadmodum nos dicimus cœcos esse cum luce, tametsi oculos eorum lux circumfundat, vnum reliquum est, vt hic aduersarius præceptum dei esse intelligant. Quid enim sic aduersatur peccare volentibus quam præceptum dei, id est, lex eius & scriptura diuinæ quaē data est nobis ad hanc vitam, vt sit nobiscū in via, cui non oportet contradicere, ne nos tradas iudici, sed ei oportet consentire cito? Non enim quisquam nouit quando de hac vita exeat. Quis autem consentit scripturæ diuinæ, nisi qui legit & audit, pie deferens et culmen autoritatis, vt quod intelligit, non propter hoc oderit quod peccatis suis aduersari sentit, sed magis diligat correptionem suam, & gaudeat quod moribus suis donec fenantur non parcat. Quod vero aut obscurum, aut absurdum illi sonat, non inde concitat contradictionum certamina, sed oret vt intelligat, benevolentiam tamē & reuerentiam tantæ autoritatis exhibendam esse meminerit. Sed quis hoc faciat nisi quisquis ad testamentū patris aperiendum & cognoscendum, non litium mimitatione acerbus, sed pietate mitis accesserit. Beati ergo mites, quoniam ipsis hæreditate possidebunt terram. Videamus sequentia. Audistis quia dictū est antiquis, Non moecharis. Ego autem dico vobis, quia omnis qui videt mulierem ad concupiscentium eam, iam moechatus est eam in corde suo. Iustitia ergo minor est, non moechari corporum coniunctione. Iustitia vero maior est regni dei, non moechari in corde. Multo faciliter custodit ne moechetur in corpore, quisquis non moechatur in corde. Illud ergo confirmavit qui hoc præcepit. Non enim venit legem soluere sed impleere. Sanè considerandum est q̄ non dixit, omnis qui concupiuerit mulierem: sed, qui videtur mulierem ad concupiscentium eam: id est hoc sine & hoc animo attenderit vt eam concupiscat: quod iam non est titillari delectatione carnis, sed plene consentire libidini, ita vt non refrenetur illicitus appetitus, sed si facultas data fuerit satietur. Nam tria sunt quibus implentur peccatum, suggestione, delectatione & confessio-ne. Suggestione, sive per memoriam fit, sive per corporis sensus, cum aliquid videmus aut audimus, vel olfactum, vel gustatum, vel tangitum. Quo si frui delectauerit, delectatio illicita refrenanda est. Velut cum letemus & visim cibis palati appetitus affligit, non fit nisi delectatione: sed hunc tamen non contentimus, si eam dominatis rationis iure cohibemus. Si autem confessio facta fuerit, plenum peccatum erit, Notum autem deo in corde nostro, etiam si facto non innoteat hominibus. Ita ergo sunt isti gradus, quasi à serpente suggestio fiat, id est lubrico & volubili, hoc est temporalis corporum motus: quia & si qua talia phantasmata intus versantur in anima, de corpore forinsecus tracta sunt: & si quis occultus præter istos quinq̄ sensus motus & corporis animum tangit,

Psal. 138.

H data est nobis ad hanc vitam, vt sit nobiscū in via, cui non oportet contradicere, ne nos tradas iudici, sed ei oportet consentire cito? Non enim quisquam nouit quando de hac vita exeat. Quis autem consentit scripturæ diuinæ, nisi qui legit & audit, pie deferens et culmen autoritatis, vt quod intelligit, non propter hoc oderit quod peccatis suis aduersari sentit, sed magis diligat correptionem suam, & gaudeat quod moribus suis donec fenantur non parcat. Quod vero aut obscurum, aut absurdum illi sonat, non inde concitat contradictionum certamina, sed oret vt intelligat, benevolentiam tamē & reuerentiam tantæ autoritatis exhibendam esse meminerit. Sed quis hoc faciat nisi quisquis ad testamentū patris aperiendum & cognoscendum, non litium mimitatione acerbus, sed pietate mitis accesserit. Beati ergo mites, quoniam ipsis hæreditate possidebunt terram. Videamus sequentia. Audistis quia dictū est antiquis, Non moecharis. Ego autem dico vobis, quia omnis qui videt mulierem ad concupiscentium eam, iam moechatus est eam in corde suo. Iustitia ergo minor est, non moechari corporum coniunctione. Iustitia vero maior est regni dei, non moechari in corde. Multo faciliter custodit ne moechetur in corpore, quisquis non moechatur in corde. Illud ergo confirmavit qui hoc præcepit. Non enim venit legem soluere sed impleere. Sanè considerandum est q̄ non dixit, omnis qui concupiuerit mulierem: sed, qui videtur mulierem ad concupiscentium eam: id est hoc sine & hoc animo attenderit vt eam concupiscat: quod iam non est titillari delectatione carnis, sed plene consentire libidini, ita vt non refrenetur illicitus appetitus, sed si facultas data fuerit satietur. Nam tria sunt quibus implentur peccatum, suggestione, delectatione & confessio-ne. Suggestione, sive per memoriam fit, sive per corporis sensus, cum aliquid videmus aut audimus, vel olfactum, vel gustatum, vel tangitum. Quo si frui delectauerit, delectatio illicita refrenanda est. Velut cum letemus & visim cibis palati appetitus affligit, non fit nisi delectatione: sed hunc tamen non contentimus, si eam dominatis rationis iure cohibemus. Si autem confessio facta fuerit, plenum peccatum erit, Notum autem deo in corde nostro, etiam si facto non innoteat hominibus. Ita ergo sunt isti gradus, quasi à serpente suggestio fiat, id est lubrico & volubili, hoc est temporalis corporum motus: quia & si qua talia phantasmata intus versantur in anima, de corpore forinsecus tracta sunt: & si quis occultus præter istos quinq̄ sensus motus & corporis animum tangit,

Exodi. 20

I

est etiam ipse temporalis & lubricus: & ideo quanto K illabitur occultius vt cogitationem contingat, tanto + corporis contentientius serpenti comparatur. Tria ergo haec ralis, vt dicere cooperam, similia sunt illi gestæ rei quæ in Genesi scripta est, vt quasi à serpente fiat suggestio & quædam sua. In appetitu autē carnali tanquam in Eva delectatio, In ratione vero tanquam in vīo confessio: quibus peractis, tanquam de paradio, hoc est de beatissima luce iustitiae in mortem homo expellitur, iustissime omnino. Non enim cogit qui suadet. Et omnes naturæ in ordine suo gradibus suis pulchrae sunt, sed de superioribus in quibus rationales animus ordinatus est, ad inferiora non est declinandum. Nec quisquam hoc facere cogitur, & ideo si fecerit, sine iusta defensione punitur. Non enim hoc committit iniucus. Veruntamen delectatio ante consuetudinem + vel nulla est, vel tam tenuis vt pp̄ nulla + consensit. Cui cōsentire magnum peccatum est cum illicita sionem, est. Cum autem quinq̄ confenserit, committit peccatum in corde suo. Si autē etiam in factum p̄cesserit, videatur fatigat, & extinguit cupiditas. Sed postea cum suggestio repetitur, major accenditur delectatio: quae tandem adhuc multo minor est quā illa quæ affiduis factis in consuetudinem vertitur. Hanc enim vincere difficillimum est: & tamen etiam ipsam consuetudinem si se quinq̄ non deferat, & Christianam militiam non reformidet, illo duce atque adiutorie superabat: sic in pristinam potestatē + atq; ordinem & vicem Christi & mulier vīo subiicitur. Sicut ergo tribus gradibus ad peccatum peruenit, suggestio, delectatio, confessione: ita ipsius peccati tres sunt differētiae, in corde, in facto, in consuetudine, tanquam tres mortes. Una quasi in domo, id est cum in corde consentitur libidini: altera iam prolata, quasi extra portā cum in factum procedit assensio: tertia cum vi consuetudinis male tanquam mole terrena premitur animus, quasi in sepulchro iam putēs. Quæ tria genera mortuorum dominum resuscitasse, quisquis Euangeliū legit, agnoscit. Et fortasse considerat quas differētias habeat etiam ipsa vox refusantans, cum alibi dicit, Matth. 9. Puerilla surge. Et alibi, Juuenis tibi dico surge, Alibi, Lucæ. 7. Infremuit in spiritu & fleuit, & rursus fremuit, & post Ioān. II. deinde voce magna exclamauit, Lazare veni foras. Quapropter nomine moechantium qui hoc capitulo commemorantur, omnem carnalem & libidinosam concupiscentiam oportet intelligi. Cum enim tam assidue idolatriam scriptura formicationem dicat, Paulus autem apostolus auaritiam idolatria nomine M apparet, quis dubitet omnem malam concupiscentiam recte formicationem vocari: quando anima neglet superiorē lege qua regitur, inferiorū naturū turpi voluptate, quasi mercede profutura, corrumptitur. Et ideo quinquis carnalem delectationem adulterius rectam voluntatem suam rebellare sentit per consuetudinem peccatorum, cuius indomitæ violentia trahit in captiuitatem, recolat quādam potest qualem pacem peccando amiserit, & exclamat, Infelix ego homo, q̄s me liberat de corpore mortis huius. Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Ita enim cum se infelicem excludat, lugendo implorat consolatoris auxilium. Nec paucus est ad beatitudinem accessus, cognitio infelicitatis fūx, & ideo. Beati etiam lugentes: quoniam ipsis consolabuntur. Deinde sequitur & dicit, Si autē oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum & proice abs te: Expedit enim tibi vt pereat vnum membroru tuorum quād totum corpus tuum eat in gehenam. Hic vero magna opus est fortitudine ad membra præcidenda, Q uicquid enim est quod significat oculū, sine dubio tale est quod vehementer diligitur. Solet enim & ab eis qui vehementer volunt exprimere dilectionem suam ita dicit, Diligo cum vt oculos meos, aut etiam plusquam oculos